

Банківський нагляд - як запорука економічної стабільності фінансової системи країни

Нароган В.В., ад'юнкт кафедри економічної безпеки ННІ №1 НАВС.

Банківський нагляд традиційно спрямований на підтримку надійності та ефективної діяльності окремих складових кредитної системи країни, в першу чергу банків, з метою забезпечення стабільного нормального функціонування всієї банківської системи. Досвід багатьох країн свідчить про те, що при правильному управлінні банки можуть вижити навіть і не в сприятливих економічних умовах.

Умови здійснення банківського нагляду закладаються, як правило, в законодавчі акти, що регулюють статус центрального банку. Банківський нагляд найчастіше є складовою ланкою саме центральних банків держави. В зв'язку з тим, що функцією банківського нагляду є створення безпечної та здорової банківської системи і попередження нестабільності фінансової системи в цілому, центральний банк як інститут, що здійснює державне управління грошово-кредитною політикою і виступає кредитором останньої інстанції, є природним центром банківського нагляду.

Італійський фінансист Карл Нанні вважає, що кінцевою метою банківського контролю є усунення системних та індивідуальних ризиків, а також стимулювання ефективності банківської системи. Директор Вашингтонського інституту економічного розвитку Р.С. Портер називає також такі завдання банківського нагляду, як підвищення конкуренції в банківському секторі економіки, підвищення ефективності банківської справи, справедливий розподіл кредиту в економіці.

Сильна і пристосована до ринкових умов банківська система надто необхідна як провідник монетарної політики центрального банку в економіку країни. Тому завдання банківського нагляду тісно пов'язані і визначаються завданнями і функціями центрального банку як органу, що визначає і здійснює грошово-кредитну політику.

Підтримка стабільності банківського сектора спрямована також на попередження системних ризиків, яку полягають у тому, що банкрутство одного банку може потягти за собою банкрутство декількох банків та втрату довіри до всієї системи. Захисту підлягає і фонд страхування від втрат у тих країнах, де застосовуються заходи по захисту інтересів банківських вкладників. Відповідно центробанк зацікавлений в забезпеченні дотримання піднаглядовими суб'єктами банківських законів і положень. Для його здійснення згідно з іншими завданнями в державі необхідне розвинене, пристосоване до ринкових умов банківське законодавство.

Україна, організовуючи власну систему банківського нагляду, пішла традиційним для європейських країн шляхом, обмежуючи його проведення компетенцією центрального банку і не створюючи окремих спеціалізованих органів для здійснення банківського регулювання та нагляду.

Зміст нагляду первісно визначався повноваженнями Національного банку України, встановленими Законом України „Про банки і банківську діяльність”, в якому закріплювалося, що НБУ координує діяльність банківської системи в цілому та здійснює контроль за дотриманням юридичними особами банківського законодавства і власних нормативних актів, ці положення знайшли закріплення також в законі „Про Національний банк України”.

Банківський нагляд в Україні базується на нормах спеціального банківського законодавства, що пристосоване до ринкових умов. Національний банк України завжди є провідником монетарної політики, і саме ця його функція в першу чергу вимагає наявності сильної і пристосованої до ринкових умов банківської системи. Таким чином, завдання банківського нагляду тісно пов'язані і визначаються завданнями і функціями НБУ як органу, що визначає і здійснює грошово-кредитну політику в державі. Крім того, банківський нагляд забезпечує дотримання стандартів та нормативів суб'єктами, що контролюються банківськими законами і положеннями.

Як одна з основних функцій НБУ- банківський нагляд повинен бути спрямований на підтримку надійності й ефективності окремих банків з метою забезпечення стабільності і нормального функціонування всієї системи.

Головними завданнями, що стоять перед системою банківського нагляду України, є:

- гарантія здоров'я банківського сектору для підвищення економічного зростання держави;
- захист клієнтів банківських установ з метою підтримки довіри громадськості до банківської системи, втрата якої веде до її послаблення та таких макроекономічних наслідків як скорочення грошової пропозиції, розпад системи платежів, економічна нестабільність держави;

– підвищення конкуренції у банківському секторі: нормативно-правові акти, що регулюють банківську діяльність, повинні бути спрямовані на заохочення конкуренції та попередження монополії та дій, які перешкоджають конкуренції;

– підвищення ефективності банківської справи та справедливий розподіл кредиту в економіці: банківська система повинна відповідати вимогам суспільства високою якістю фінансових послуг за прийнятною вартістю.

Тобто, найважливіше призначення банківського нагляду – вберегти діяльність банків від фатальних ризиків та захистити інтереси вкладників, банківський нагляд спрямований на захист інтересів вкладників та підтримку стабільності національної банківської системи, а отже, і створення прозорої фінансової системи. Прозорість фінансів є одним з важливих чинників забезпечення належного управління і набуває великого значення для досягнення макроекономічної стабільності та якісного економічного зростання за умов глобалізації